बोर्ड प्रश्नपत्रिका : मार्च २०१७

वेळ: ३ तास **एकूण गुण: ४०**

सूचना:

i. सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.

ii. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

iii. आलेख कागदाचा वापर प्रश्न क्र. ३ (अ) साठी करावा व तो मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडा.

iv. भारताचा नकाशा आराखड्याचा वापर प्रश्न क्र. ३ (क) साठी करावा व तो मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडा.

v. नकाशा काढण्यासाठी स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

---

१. **(अ) कंसात दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा व उत्तरपत्रिकेत पुन्हा लिहा :** [३]

१. क्षेत्रफळाच्या दृष्टीने भारत हा जगातील _______ क्रमांकाने मोठा देश आहे.

(पाचव्या, सहाव्या, सातव्या, चौथ्या)

२. वन मृदा _______ रंगाची असते.

(गडद पिवळ्या, गडद तपकिरी, गडद लाल, गुलाबी)

३. बागर प्रांताच्या आग्नेय भागातून _______ नदी वाहते.

(सतलज, घागरा, लुनी, सरस्वती)

(ब) 'अ ' स्तंभातील घटकांशी 'ब' स्तंभातील घटकांबरोबर योग्य जोड्या लावा : [३]

	'अ' स्तंभ		'ब' स्तंभ
१.	शिसव	अ.	थंड हवेचे ठिकाण
२.	गुरूशिखर	ब.	तीर्थक्षेत्र
३.	सापुतारा	क.	अरवली पर्वत
		ड.	शिवालिकच्या पायथ्याशी

२. **(अ) भौगोलिक कारणे लिहा (कोणतेही दोन) :** [४]

१. भूगोलाच्या अभ्यासात प्रादेशिक दृष्टिकोन हा अत्यंत महत्त्वाचा असतो.

२. पूर्व घाटातील मृदा अधिक सुपीक नाही.

३. राजस्थानचे वाळवंट पर्यटकांना आकर्षित करते.

४. मध्यवर्ती उच्चभूमी पठारावरील वनांची संख्या घटत आहे.

(ब) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही दोन) : [४]

१. आसाम मैदानातील पर्यावरणीय समस्या

२. महाराष्ट्र पठार

३. भारतीय बेटावरील मासेमारी

३. **(अ) खाली दिलेल्या सांख्यिकीय माहितीच्या आधारे रेषालेख काढा :** **[२]**

वर्षे	२०००-०१	२००१-०२	२००२-०३	२००३-०४	२००४-०५
साखर उत्पादन (लाख टन)	९५	१३०	१८०	१६०	१२५

(ब) खाली दिलेल्या आकृतीचे वाचन करून त्यासंबंधी दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : **[२]**

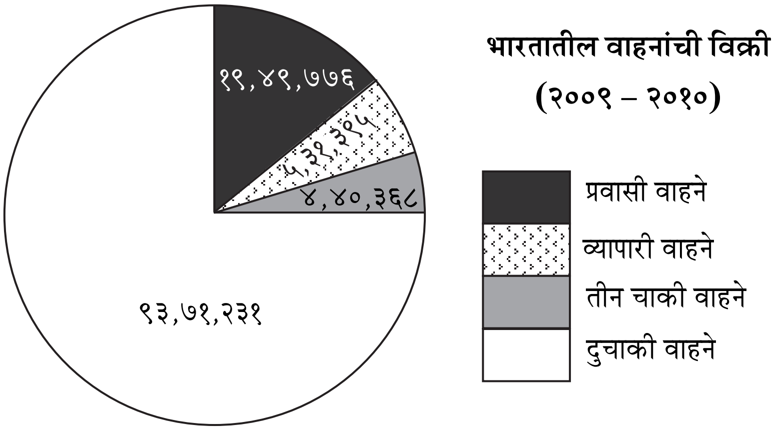

प्रश्न :

१. दिलेली आकृती कोणत्या प्रकारची आहे?

२. भारतात सर्वाधिक कोणत्या वाहनांची विक्री होते?

३. भारतात सर्वांत कमी कोणत्या वाहनांची विक्री होते?

४. व्यापारी वाहनांची किती विक्री झाली?

(क) तुम्हांस पुरवलेल्या भारताच्या नकाशा आराखड्यात पुढील घटक दाखवा व त्यांना नावे द्या. (सूची आवश्यक आहे) (कोणतेही दोन) : **[२]**

१. पश्चिम किनारी मैदान   २. सिक्कीम हिमालय

३. जैसलमेर   ४. गोदावरी नदी

४. **पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :** **[८]**

१. हिमालयात उगम पावणाऱ्या नद्यांविषयी सविस्तर माहिती द्या.

२. गंगेच्या मैदानातील जंगलाचे वितरण लिहा.

३. पश्चिम घाट व किनारी मैदानी प्रदेशाच्या पर्यावरणीय समस्यांचे स्पष्टीकरण करा.

५. **रिकाम्या जागी योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पूर्ण करा:** **[२]**

१. भांडवलशाही अर्थव्यवस्थेत उत्पादन साधनांचे स्वामित्व, नियंत्रण आणि व्यवस्थापन ________ केले जाते.

(सरकारद्वारे, समाजाद्वारे, खाजगी व्यक्तींद्वारे)

२. आर्थिक प्रश्न मुख्यत: साधनांच्या ________ निर्माण होतो.

(विपुलतेमुळे, दुर्मीळतेमुळे, उपलब्धतेमुळे)

६. प्रत्येकी एक किंवा दोन वाक्यांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [६]

१. राजकीय सार्वभौमत्व म्हणजे काय?

२. सार्वजनिक वितरण प्रणालीचा अर्थ स्पष्ट करा.

३. औद्योगिक कलहामुळे कोणते परिणाम होतात?

४. ग्राहकाची कर्तव्ये कोणती?

५. बँक दर म्हणजे काय?

७. पुढील प्रश्नांची पाच किंवा सहा वाक्यांत उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : [४]

१. वस्तू आणि सेवांच्या मागणीत वाढ होण्यास कोणकोणते घटक कारणीभूत आहेत?

२. सार्वजनिक वितरण प्रणालीतील उणिवा दूर करण्यासाठी कोणते उपाय सुचवले आहेत?